

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi Ł. C.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie

pod sygn. akt I AGa 219/22

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 13 maja 2025 r.

I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt I AGa 219/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;

II. przyznaje skarżącego Ł. C. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych, za okres od 13 grudnia 2022 r. do 18 grudnia 2024 r.;

III. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego Ł. C. kwotę 200 (dwieście) zł tytułem uiszczonej opłaty sądowej od skargi;

IV. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego Ł. C. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz

z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Pismem z 20 stycznia 2025 r. r.pr. R. Z. – pełnomocnik Ł. C. (dalej: Skarżący) wniósł o:

1. stwierdzenie, że w sprawie o sygn. akt I AGa 219/22, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego kwoty 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pełnomocnik Skarżącego wskazał, że w sprawie przez okres ponad dwóch lat nie została podjęta żadna czynność. Jedyną aktywnością Sądu Apelacyjnego w Krakowie było – po złożeniu apelacji – wezwanie z 18 października 2022 r. do uzupełnienia braków formalnych w apelacji oraz doręczenie apelacji stronie przeciwnej. Ponadto pełnomocnik Skarżącego nadmienił, że w dniu 30 grudnia 2024 r. został wyznaczony termin rozprawy.

W odpowiedzi na skargę Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia przyznania na rzecz Skarżącego mniejszej kwoty odszkodowania. Uzasadniając swoje stanowisko Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wskazał m.in., że sprawa Skarżącego wpłynęła do sądu w dniu 27 lipca 2022 r. Następnie – w dniu 2 września 2022 r. został wylosowany do niej sędzia referent. Dalej, że 6 października 2022 r. zostało wydane zarządzenie wzywające do uzupełnienia braku fiskalnego w apelacji. Po jego uzupełnieniu – 3 listopada 2022 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej, a po wpłynięciu odpowiedzi na apelację – 5 grudnia 2022 r. złożono akta w archiwum w oczekiwaniu na termin rozprawy. Kolejna czynność nastąpiła 6 listopada 2024 r., kiedy to nastąpiła zmiana sędziego

referenta. Następnie zarządzeniem z 18 grudnia 2024 r. wyznaczony został termin rozprawy apelacyjnej na dzień 21 stycznia 2025 r., o czym Skarżący został poinformowany w dniu 31 grudnia 2024 r. Na wyznaczonym terminie rozprawy apelacyjnej sąd wydał wyrok.

Uzupełniając Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie podniósł na braki kadrowe, z którymi zмага się I Wydział Cywilny Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wskazując, że dla sprawnego orzekania niezbędna jest liczba 22-23 orzeczników. Z kolei w okresie objętym skargą wydział składał się z 19 osób. Do grupy tej należeli m.in. Prezes Sądu, Przewodnicząca Wydziału, Zastępca Przewodniczącego Wydziału oraz trzech sędziów wizytatorów tj. sędziów posiadających zmniejszony – z tytułu pełnionej funkcji – wpływ do referatu spraw. Co więcej, przez dłuższy czas wydział faktycznie składał się z 14 orzeczników. Wskazał również, że w roku 2020 z I Wydziału Cywilnego odeszło 3 sędziów, co wywołało konieczność podziału spraw z ich referatów pomiędzy pozostałych sędziów. W wyniku powyższego obciążenie sędziów orzekających w powyższym wydziale jest znaczące, przekraczające 400 spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Po dokonanej na potrzeby rozpoznania niniejszej skargi analizie akt sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt I AGa 219/22, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie tej doszło do przewlekłości postępowania.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy apelacja Skarżącego z 11 lipca 2022 r. wpłynęła do Sądu Okręgowego w Krakowie – sądu I instancji, 15 lipca 2022 r. Następnego

– 27 lipca 2022 r. apelacja, wraz z aktami sprawy została przekazana do sądu II instancji tj. Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Na podstawie zarządzenia Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 11 lipca 2022 r. wstrzymano rejestrację sprawy Skarżącego w systemie SLPS do 2 września 2022 r. (tak jak pozostałych spraw wpływających do Sądu Apelacyjnego w Krakowie). Kolejną czynnością odnotowaną w aktach sprawy było wylosowanie 2 września 2022 r. sędziego referenta. Zarządzeniem z 6 października 2022 r. (1) wezwano pełnomocnika Skarżącego do uzupełnienia braków formalnych w apelacji tj. uiszczenia opłaty od apelacji; (2) poinformowano pełnomocników stron, o wylosowaniu do sprawy sędziego referenta; (3) oraz przedłożono akta sprawy asystentowi sędziego celem podjęcia dalszych czynności. Na podstawie kolejnego zarządzenia z 3 listopada 2022 r. (1) doręczono odpis apelacji Skarżącego pełnomocnikowi strony przeciwnej oraz (2) przedłożono akta sprawy asystentowi sędziego celem podjęcia dalszych czynności. 3 listopada 2022 r. do sądu wpłynęła odpowiedź na wezwanie do uiszczenia braków formalnych wskazująca nadpłatę tytułem uiszczonej opłaty od apelacji, z wnioskiem o zwrot dokonanej nadpłaty. Następnie, 1 grudnia 2022 r. do Sądu Apelacyjnego wpłynęła odpowiedź na apelację strony przeciwnej. Kolejną czynnością podjętą w sprawie było wydanie zarządzenia asystenta sędziego z 5 grudnia 2022 r. Na jego podstawie: (1) zwrócono pełnomocnikowi Skarżącego ww. nadpłatę oraz (2) złożono akta w archiwum w oczekiwaniu na termin rozprawy apelacyjnej. Kolejnym zarządzeniem – zarządzeniem sędziego z 13 grudnia 2022 r. ponownie nakazano zwrot uiszczonej nadpłaty tytułem uiszczonej opłaty za apelację. Dalej, 5 lipca 2024 r. do sądu wpłynęło pismo dotychczasowego pełnomocnika Skarżącego informujące o wygaśnięciu pełnomocnictwa.

Zarządzeniem Przewodniczącej I Wydziału Cywilnego (brak daty) zarządzono: (1) ponowne losowanie sędziego sprawozdawcy do sprawy pomiędzy sędziami delegowanymi do Sądu Apelacyjnego w Krakowie i z pominięciem pozostałych sędziów orzekających w wydziale; (2) odnotowanie w SLPS i SAWA ww. zmianę w składzie orzekającym; (3) przedłożenie akt Przewodniczącej Wydziału I Cywilnego celem wyznaczenia terminu rozpoznania sprawy. 11 listopada 2024 r. wylosowano nowego sędziego referenta do sprawy Skarżącego. 18 grudnia 2024 zarządzono poinformowanie strony o terminie rozprawy apelacyjnej (wyznaczonego na dzień 21 stycznia 2025 r.). Nastąpiło to pismem z 30 grudnia 2024 r. Pismo to zostało doręczone Skarżącemu 31 grudnia 2024 r. oraz pełnomocnikowi strony przeciwnej 2 stycznia 2025 r.

Podczas rozprawy apelacyjnej – 21 stycznia 2025 r. Skarżący wskazał, że wiadomością wysłaną 21 stycznia 2025 r. na adres poczty elektronicznej Sądu Apelacyjnego w Krakowie (e-mail) poinformował sąd o ustanowieniu nowego pełnomocnika z dniem 17 stycznia 2025 r. Wobec nieskuteczności ustanowienia ww. drogą pełnomocnika Skarżący udzielił – do protokołu – pełnomocnictwa na rozprawie. Tego samego dnia – 21 stycznia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał wyrok uchylający orzeczenie sądu I instancji i kierujący sprawę do ponownego rozpoznania, tj. orzeczenie w pełni zgodne z wnioskiem Skarżącego zawartym w apelacji z 11 lipca 2022 r.

Sam fakt, iż sprawa Skarżącego oczekiwała na rozpoznanie przez blisko dwa i pół roku od wpłynięcia wskazuje na przewlekłość postępowania. W powyższym kontekście równie ważne jest odnotowanie, że przez okres od 13 grudnia 2022 r. do listopada 2024 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie pozostawał całkowicie bierny w zakresie czynności zmierzających do rozpoznania sprawy Skarżącego.

Przepisy u.s.p.p. nie określają, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy. Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 u.s.p.p. Zgodnie z nimi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej

sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W okolicznościach sprawy brak jest jakichkolwiek czynności sądu lub stron postępowania, która wyjaśniałaby tak długi czas oczekiwania na rozprawę apelacyjną.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na podnoszoną w odpowiedzi na skargę kwestię sytuacji kadrowej Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Wskazywane braki kadrowe wynikają bowiem ze złej organizacji wymiaru sprawiedliwości na poziomie ogólnokrajowym, ponieważ to na władzach państwowych spoczywa obowiązek należytego zorganizowania funkcjonowania władzy sądowniczej. Rzeczpospolita Polska ma, wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podolać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 lipca 2005 r., III SPP 121/05; z 16 stycznia 2018 r., III SPP 57/17).

Niemniej jednak powołane okoliczności są całkowicie niezależne od Skarżącego. Sygnalizowane trudności – choć z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie mają charakter obiektywny – nie powinny zatem blokować, przez tak długi okres, sprawnego prowadzenia postępowania.

Stosownie do art. 12 ust. 4 zdanie pierwsze u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 zł do 20 000 zł, zaś bazowa wysokość sumy pieniężnej, przyznawanej od Skarbu Państwa, wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego postępowania (art. 12 ust. 4 zdanie drugie u.s.p.p.). Z tych również względów Sąd Najwyższy przychylił się do wniosku Skarżącego, przyznając mu sumę pieniężną w wysokości 2 000 zł (dwa tysiące) zł. Stosownie do art. 12 ust. 4 zdanie piąte u.s.p.p., zasądzona suma pieniężna została przyznana za okres, w którym została stwierdzona przewlekłość postępowania sądowego, a zatem za okres: od 13 grudnia 2022 r. do 18 grudnia 2024 r. tj. do dnia wydania zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy czyli dnia, w którym Sąd Apelacyjny w Krakowie podjął się czynności zmierzających bezpośrednio do zakończenia sprawy Skarżącego.

W ślad za art. 17 ust. 3 u.s.p.p. sąd uwzględniając lub odrzucając skargę z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę. Zważywszy, iż w przedmiotowej sprawie skarga została

uznana za zasadą, należało z urzędu zwrócić Skarżącemu uiszczoną przez niego opłatę od złożonej skargi.

Koszty postępowania, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika Skarżącego, będącego radcą prawnym, zostały ustalone stosownie do § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) na kwotę 240 zł, i orzeczone na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p.

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

[J.M.]

[a.ł]